

Заболотна О. Р.,

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри прикордонного
контролю,

Національна академія Державної
прикордонної служби України імені
Богдана Хмельницького

(м. Хмельницький, Україна)

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ІНФРАСТРУКТУРИ ПУНКТІВ ПРОПУСКУ ДЛЯ АВТОМОБІЛЬНОГО СПОЛУЧЕННЯ

На сьогодні ситуація на західній та південній ділянках кордону не стабільна. Із початку повномасштабного вторгнення рф на територію України через закриття частини пунктів пропуску та вимушене припинення сполучення повітряним шляхом пасажиро-транспортний потік суттєво зріс у пунктах пропуску на кордонах з ЄС та Молдовою. Так, до початку збройного вторгнення рф в Україну перетин кордону здійснювався через 235 пунктів пропуску та пунктів контролю [1]. З 28.02.2022 року відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України було закрито 78 пунктів пропуску [2]. Станом на травень-липень 2024 року на кордоні функціонував 41 пункт пропуску для автомобільного сполучення та 16 – для залізничного [3]. На даний час повністю припинено транскордонний рух через аеропорти та порти Азовського моря, суттєво зменшено перевезення через порти Чорного моря. У зв'язку з цим збільшилося навантаження щодо пропускних операцій на західній ділянці кордону. До прикладу, кількість пасажирів, що перетнула державний кордон автобусами, у порівнянні з 2021 роком зросла приблизно в 6 разів (у 2021 році – 1,2 млн. осіб, у 2022 році – 8,5 млн. осіб, у 2023 році – 7,5 млн. осіб) [3]. В свою чергу різке збільшення пасажиро-транспортного потоку вплинуло на ефективність здійснення прикордонного контролю та на ритмічність здійснення пропускних операцій.

З іншого боку, нестабільність ситуації на кордоні пов'язана із появою нових категорій порушників прикордонного законодавства, що спричинено запровадженням певних обмежень щодо перетину кордону у зв'язку із введенням правового режиму воєнного стану: незаконне перетинання державного кордону військовозобов'язаними громадянами України, діючими військовослужбовцями Сил оборони України тощо [4; 5].

Необхідність протидії таким правопорушенням, з одного боку, та потреба у збільшенні пропускних спроможностей пунктів пропуску для автомобільного сполучення, з іншого боку, обумовили необхідність розвитку мережі прикордонної автомобільної інфраструктури на західній та південній ділянках кордону шляхом відкриття нових та удосконалення діючих пунктів пропуску. Окрім того, існує потреба у впровадженні модернізованих елементів

інфраструктури пунктів пропуску для забезпечення ефективності здійснення прикордонних формальностей.

Наразі існує кілька ключових проблем, що знижують ефективність інфраструктури пунктів пропуску. Серед них:

- наявність дисбалансу щодо кількості смуг руху у пунктах пропуску на території суміжних держав;

- обмежена кількість облаштованих місць для здійснення пропускних операцій;

- неналежний стан сервісних зон поблизу пунктів пропуску;

- неналежний стан під'їзних шляхів до пунктів пропуску тощо.

У 2023 році Кабінетом Міністрів України було схвалено пропозицію Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури щодо передачі об'єктів державної власності пунктів пропуску через державний кордон для автомобільного сполучення до сфери управління Державного агентства відновлення та розвитку інфраструктури, який визначено як центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань розвитку, будівництва, ремонту, облаштування та модернізації пунктів пропуску через державний кордон для автомобільного сполучення і їх утримання [6].

Механізм взаємодії з питань експлуатації пунктів пропуску для автомобільного сполучення між Агентством відновлення, Державною прикордонною службою України та Державною митною службою України визначається окремим нормативним документом [7]. Відповідно до цієї постанови Кабміну затверджено розмежування функцій та відповідальності за інфраструктуру пунктів пропуску. Так, Агентство відновлення для безперебійної роботи пунктів пропуску забезпечує організацію їх експлуатації (утримання, облаштування, ремонт і модернізацію); здійснює формування бюджетних пропозицій та бюджетних запитів щодо їх експлуатації; узагальнює пропозиції Держприкордонслужби, Держмитслужби та Держпродспоживслужби щодо експлуатації пунктів пропуску та забезпечує їх реалізацію; здійснює заходи щодо встановлення камер відеоспостереження для забезпечення управління чергами автомобільних транспортних засобів перед міжнародними автомобільними пунктами перетину кордону за допомогою електронної системи «Електронна черга перетину кордону» на в'їзді та виїзді з пунктів пропуску [7; 8].

У 2024 році розпорядженням Кабінету Міністрів України було схвалено Стратегію розвитку та розбудови прикордонної інфраструктури з країнами Європейського Союзу та Республікою Молдова до 2030 року [3], у рамках реалізації якої передбачається розвиток та розбудова прикордонної автомобільної інфраструктури, а саме пунктів пропуску через державний кордон для автомобільного сполучення та під'їзних шляхів до них в межах контрольованих прикордонних районів, а також сервісних зон перед пунктами пропуску для автомобільного сполучення, в тому числі шляхом облаштування засобами для взаємодії з електронною системою «Електронна черга перетину кордону» [3; 8].

Основною метою розбудови якісної інфраструктури пунктів пропуску є забезпечення ефективного виконання завдань різних видів контролю, а також безперерйного пропуску осіб, транспортних засобів і вантажів через державний кордон з урахуванням тенденцій до збільшення пасажирських та транспортно-вантажних перевезень.

В рамках модернізації інфраструктури пунктів пропуску та приведення їх роботи у відповідність до вимог ЄС та Шенгенської угоди [9], пріоритетними напрямками діяльності Державної прикордонної служби є впровадження новітніх технічних систем, продовження роботи щодо активного впровадження системи електронної черги [8], а також системи перевірки попередньої інформації.

Стратегією [3] окреслено основні напрямки для вирішення вищезазначених проблем:

удосконалення прикордонної інфраструктури, інтегрованої до європейської транспортної мережі, забезпечення інтероперабельності та приведення прикордонної інфраструктури у відповідність до вимог оновленого Регламенту (ЄС) 2024/1679 Європейського Парламенту та Ради від 13.06.2024 року [10] щодо керівних принципів Союзу стосовно розвитку транс'європейської транспортної мережі;

забезпечення розвитку міжнародної торгівлі, сприяння переміщенню осіб і товарів через державний кордон та належної його захищеності;

зменшення часу, необхідного для перетину кордону;

створення зручних умов для осіб, які перетинають кордон, та посадових осіб контролюючих органів відповідно до міжнародних (європейських) стандартів шляхом модернізації сучасного облаштування міжнародних транспортних коридорів;

запровадження ефективних інструментів співпраці та координації на внутрішньовідомчому, міжвідомчому та міжнародному рівні.

Таким чином, Стратегія [3] передбачає створення сучасної прикордонної інфраструктури шляхом:

спорудження нових пунктів пропуску та під'їзних шляхів до них;

реконструкції та модернізації наявних пунктів пропуску;

впровадження новітніх технологій, оптимізації контрольних процедур під час перетину кордону та подальшого розвитку концепції спільного контролю.

Список використаних джерел:

1. Пункти пропуску (пункти контролю). Офіційний сайт ДПСУ. Режим доступу : <https://dpsu.gov.ua/ua/punkti-propusku-punkti-kontrolyu> (дата звернення: 03.10.2025)

2. Про тимчасове закриття деяких пунктів пропуску через державний кордон та пунктів контролю [Електронний ресурс]: розпорядження Кабінету Міністрів України від 26.02.2022 № 188-р. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/188-2022-%D1%80#Text> (дата звернення: 03.10.2025)

3. Про схвалення Стратегії розвитку та розбудови прикордонної інфраструктури з країнами Європейського Союзу та Республікою Молдова до 2030 року і затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024-2030 роках [Електронний ресурс]: розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.12.2024 № 1337-р. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1337-2024-%D1%80#Text> (дата звернення: 27.09.2025).

4. Результати оперативно-службової діяльності Держприкордонслужби. Режим доступу: <https://dpsu.gov.ua/uk/the-results-of-operational-and-service-activities-of-the-state-border-service> (дата звернення: 27.09.2025).

5. Результати профілювання ризиків у І півріччі 2024 року. Режим доступу: <https://dpsu.gov.ua/ua/the-results-of-risk-analysis> (дата звернення: 27.09.2025).

6. Деякі питання управління пунктами пропуску через державний кордон для автомобільного сполучення [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України від 24.03.2023 № 280. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 29.09.2025)

7. Про затвердження Порядку взаємодії між Державним агентством відновлення та розвитку інфраструктури, Державною митною службою, Адміністрацією Державної прикордонної служби і Державною службою з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів з питань експлуатації пунктів пропуску через державний кордон для автомобільного сполучення [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету міністрів України від 30.04.2024 № 480. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/480-2024-%D0%BF#Text> (дата звернення: 29.09.2025).

8. Питання реалізації експериментального проекту з організації управління чергами перед міжнародними пунктами пропуску через державний кордон України для автомобільного сполучення «Електронна черга перетину кордону» [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України від 09.12.2021 № 1393. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1393-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 27.09.2025).

9. Директива (ЄС) № 562/2006 Європейського парламенту і Ради від 15.03.2006, що засновує Кодекс Співтовариства про правила, які регулюють перетин кордонів особами (Кодекс Шенгенських кордонів), Офіційний вісник ЄС № L 105 від 13.04.2006. (дата звернення: 27.09.2025).

10. Regulation (EU) 2024/1679 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 on Union guidelines for the development of the trans-European transport network, amending Regulations (EU) 2021/1153 and (EU) No 913/2010 and repealing Regulation (EU) No 1315/2013. URL : <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1679/oj/eng> (дата звернення: 02.10.2025).